

Sygn. akt II PK 44/12

**WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ**

Dnia 12 września 2012 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Zbigniew Myszka (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Beata Gudowska

SSN Jolanta Strusińska-Żukowska

w sprawie z powództwa S. P.

przeciwko S. Poland Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w K.

o wynagrodzenie i należności z tytułu podróży służbowych ,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń

Spółecznych i Spraw Publicznych w dniu 12 września 2012 r.,

skargi kasacyjnej strony pozwanej od wyroku Sądu Okręgowego

z dnia 20 października 2011 r.,

**uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje Sądowi
Okręgowemu do ponownego rozpoznania i orzeczenia o
kosztach postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 20 października 2011 r. Sąd Okręgowy Wydział Pracy oddalił apelację pozwanej S. Poland Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w K. od wyroku Sądu Rejonowego Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 5 maja 2011 r., którym Sąd ten zasądził od pozwanej na rzecz powoda S. P. kwotę 6.211,21 zł brutto, wraz z ustawowymi odsetkami od wyszczególnionych dat, tytułem wynagrodzenia za pracę w godzinach nadliczbowych (punkt I wyroku), oraz kwotę 50,063 zł wraz z ustawowymi odsetkami tytułem ryczałtów za noclegi (punkt II wyroku); oddalił dalej idące powództwo (punkt III wyroku); nadał wyrokowi w punkcie I rygor natychmiastowej wykonalności do kwoty 2.000 zł brutto (punkt IV wyroku); zasądził od powoda na rzecz pozwanej kwotę 1.458 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego (punkt V wyroku); nakazał pozwanej uiścić na rzecz Skarbu Państwa kwotę 2.073,98 zł tytułem wydatków tymczasowo poniesionych ze Skarbu Państwa (punkt VI wyroku); pozostałe koszty zaliczył na rachunek Skarbu Państwa (punkt VII wyroku).

W części opisowej uzasadnienia tego wyroku wskazano, co następuje: „Sąd Rejonowy na podstawie stanu faktycznego ustalonego w toku przewodu sądowego, który Sąd Okręgowy przyjął za własny uznał, że powództwo powoda zasługuje na uwzględnienie w części określonej w wyroku”. Natomiast ocena takich ustaleń została ograniczona do niżej zacytowanych w całości (*in extenso*) wywodów: „Zarzuty i argumenty apelacji nie uzasadniają uznania, że orzeczenie Sądu Rejonowego, którym zasądzono od strony pozwanej na rzecz powoda tytułem ryczałtów za noclegi kwotę 50.575 zł oraz kwotę 6.211,21 zł tytułem wynagrodzenia za pracę w godzinach nadliczbowych. Sąd Rejonowy orzekając w sprawie przeprowadził niezbędne do prawidłowego rozstrzygnięcia postępowanie dowodowe, w sposób właściwy dokonał oceny materiału dowodowego, prawidłowo też zastosował prawo materialne. W tym też zakresie Sąd Okręgowy podziela pogląd jak i argumenty zawarte w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku że strona pozwana nie wypłacała powodowi ryczałtu za noclegi, a także dodatkowego wynagrodzenia za godziny nadliczbowe za okres od 1.03.2006 r. do 5.07.2008 r. Sąd Rejonowy w sposób szczegółowy i prawidłowy odniósł się do należnych powodowi roszczeń i ich wysokości. W tej sytuacji skoro wyrok Sądu Rejonowego

odpowiadał prawu apelacja strony pozwanej podlegała oddaleniu z mocy przepisu art. 385 kpc.”.

W skardze kasacyjnej strona pozwana zarzuciła naruszenie przepisów prawa materialnego, w szczególności: 1/ art. 77⁵ § 1 k.p., art. 77⁵ § 3 k.p., art. 77⁵ § 4 k.p. oraz art. 77⁵ § 5 k.p. przez ich błędną wykładnię i przyjęcie, że pracodawca nie jest uprawniony do wprowadzenia w regulaminie wynagradzania ryczałtowego sposobu ustalania i naliczania należności z tytułu odbywania przez pracowników podróży służbowych, w których połączone są kwoty należne pracownikowi z tytułu diet oraz z tytułu noclegów w podróży służbowej, 2/ § 9 ust. 1 i 2 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 8 maja 2001 r. w sprawie wysokości oraz warunków ustalania należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej poza granicami kraju (Dz.U. Nr 236, poz. 1991 ze zm.) w związku z art. 77⁵ § 5 k.p. przez ich niewłaściwe zastosowanie, polegające na niezgodności pomiędzy ustalonym faktem uregulowania kwestii ustalania i naliczania pracownikom należności z tytułu noclegów w podróży służbowej w regulaminie wynagradzania a hipotezą tej normy prawnej tj. obowiązkiem pracodawcy wypłacania pracownikom ryczałtów za noclegi w wysokości ustalonej w tym rozporządzeniu, 3/ § 9 ust. 2 i 3 regulaminu wynagradzania w związku z art. 9 § 1 k.p. przez jego błędną wykładnię i przyjęcie, że skarżąca nie uregulowała w aktach wewnętrznego prawa pracy kwestii rozliczeń z pracownikami z tytułu podróży służbowych, 4/ art. 151¹ § 4 w związku z art. 29 § 1 pkt 3 k.p. przez jego niewłaściwe zastosowanie i nie uznanie uprawnienia stron stosunku pracy do zastąpienia w umowie o pracę wynagrodzenia za pracę w godzinach nadliczbowych wraz z dodatkiem ryczałtem ustalonym zgodnie z przepisami prawa pracy, 5/ art. 80 k.p. przez jego niewłaściwe zastosowanie przyznanie powodowi wynagrodzenia za pracę w godzinach nadliczbowych wraz z dodatkiem, pomimo że otrzymywał w odpowiednich terminach wynagrodzenie za pracę w godzinach nadliczbowych w formie ryczałtu w kwocie przewyższającej wartość należności z tytułu godzin nadliczbowych wyliczoną przez biegłego, wynikającą z ewidencji czasu pracy, co doprowadziło do faktycznej dwukrotnej wypłaty powodowi wynagrodzenia z tytułu przepracowanych godzin nadliczbowych. Skarżąca Spółka

zarzuciła też naruszenie art. 328 § 2 k.p.c. przez nie wyjaśnienie w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku podstawy prawnej wyroku z przytoczeniem przepisów prawa, a w szczególności brak wskazania podstawy uznania nieskuteczności ustalenia przez skarżącą warunków ustalania należności z tytułu noclegów odbywanych przez pracowników w podróży służbowej poza granicami kraju w regulaminie wynagradzania oraz brak wskazania podstawy zasądzenia wynagrodzenia za godziny nadliczbowe wraz z dodatkiem, pomimo udokumentowania przez pozwaną okoliczności wypłacenia tego wynagrodzenia za sporny okres w formie ryczałtu i w kwocie łącznej przekraczającej wartość należności wyliczonej przez biegłego.

Wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania oparty został na występowaniu w sprawie istotnego zagadnienia prawnym, „czy pracodawca jest uprawniony, w oparciu o art. 77⁵ § 3 k.p., przy zachowaniu wymagania co do minimalnej wysokości diety unormowanego art. 77⁵ § 4 k.p. do określenia w regulaminie wynagradzania obowiązującym w jego zakładzie pracy zryczałtowanej należności z tytułu odbywania przez pracowników podróży służbowych, w tym w szczególności łącznego określenia należności za diety z tytułu podróży służbowych oraz z tytułu kosztów noclegu”. Ponadto według skarżącego, skarga jest oczywiście uzasadniona ze względu na rażące naruszenie: 1/ art. 77⁵ § 1, art. 77⁵ § 3, art. 77⁵ § 4 oraz art. art. 77⁵ § 5 k.p. przez dokonanie ich wykładni *contra legem* i uznanie „wbrew przepisom bezwzględnie obowiązującym, że pracownikom przysługuje prawo do ryczałtu za noclegi w wysokości ustalonej w/w Rozporządzeniem”, co rażąco narusza „podstawowe normy wykładni aktów prawnych”, 2/ § 9 ust. 2 i 3 regulaminu wynagradzania w związku z art. 9 § 1 k.p. w kontekście art. 77⁵ § 4 k.p., i „przyjęciu bowiem wbrew zapisom Regulaminu Wynagradzania, że pracodawca jest zobowiązany do zapłaty powodowi ryczałtów za noclegi w wysokości wynikającej z rozporządzenia o zagranicznych podróżach służbowych stanowi rażące naruszenie przepisów, jest również sprzeczne z podstawowymi zasadami wykładni aktów prawnych i jako takie nie powinno się ostać”, 3/ art. 80 k.p. przez zasądzenie na rzecz powoda wynagrodzenia z tytułu pracy w godzinach nadliczbowych, podczas gdy wynagrodzenie takie zostało już mu uprzednio zapłacone, a dwukrotna zapłata za tę samą pracę stanowi rażącą obrazę wynikającą z tego przepisu „jednej z podstawowych zasad prawa pracy, mówiącej,

że wynagrodzenie należy się za pracę wykonaną”. Skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona także „w świetle nie wywiązania się przez Sąd Okręgowy z obowiązku nałożonego nań przez art. 328 § 2 k.p.c.” i nie wyjaśnienia rozstrzygnięcia w zakresie ryczałtów za noclegi podstawy prawnej uznania za nieprawidłowe ustalenia przez skarżącą warunków wypłacania pracownikom należności z tytułu podróży służbowych w formie zryczałtowanej diety obejmującej zarówno dietę na wyżywienie, jak i należność z tytułu noclegów.

W konsekwencji skarżąca wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku przez oddalenie powództwa w całości i zasądzenie od powoda na rzecz skarżącej kosztów postępowania kasacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych oraz kosztów zastępstwa procesowego za obie instancje, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia o kosztach postępowania, a ponadto o orzeczenie o zwrocie przez powoda na rzecz skarżącej świadczenia spełnionego przez pozwaną na podstawie zaskarżonego wyroku, a ponadto zwrotu kwoty 4.887,98 zł tytułem zwrotu kosztów procesu i kwoty 2.808 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

W odpowiedzi na skargę powód wniósł o odmowę przyjęcia jej do rozpoznania i zasądzenie od skarżącej na jego rzecz kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych, ewentualnie o oddalenie skargi w całości i zasądzenie od skarżącej na jego rzecz kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych. Pozwana zaprzeczyła tym twierdzeniom, które mają jedynie „charakter przypuszczeń i domysłów”. W kolejnej replice powód podtrzymał stanowisko zawarte w odpowiedzi na skargę kasacyjną, twierdząc, że zaskarżony wyrok jest zgodny z obowiązującym prawem.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna ma usprawiedliwioną podstawę ze względu na kwalifikowane i ewidentne, bo oczywiste i elementarne naruszenie art. 328 § 2 k.p.c. Rażąco ogólnikowe, bo „sloganowe” wywody Sądu drugiej instancji, w

połączeniu z równie ogólnikową częścią opisową (historyczną) przebiegu sprawy, nie spełniało nie tylko elementarnych, ale żadnych (jakichkolwiek) wymagań prawidłowego uzasadnienia wyroku, które powinno być sporządzane według dyrektyw zawartych w art. 328 § 2 w związku z art. 391 k.p.c. Takie niedopuszczalne i kwalifikowane wady uzasadnienia zaskarżonego wyroku, które sporządzili i podpisali sędziowie - legitymujący się „apelacyjnym” statusem służbowym, uniemożliwiły dokonanie jakiegokolwiek kasacyjnej kontroli zaskarżonego orzeczenia w odniesieniu do kasacyjnych zarzutów naruszenia przepisów prawa materialnego. Sąd Najwyższy nie może domyślać się ani poszukiwać za Sąd drugiej instancji ustaleń faktycznych, dowodów lub podstaw prawnych, na których Sąd ten oparł zaskarżony wyrok, bo to należy do kardynalnych, a zarazem elementarnych powinności każdego sądu orzekającego w sprawie, bez czego niemożliwe jest dokonanie weryfikacji zaskarżonego wyroku. W szczególności Sąd Najwyższy nie ma także obowiązku odnoszenia się i weryfikowania rozbieżnych twierdzeń spornych stron zawartych w obszernych pismach procesowych składanych w postępowaniu kasacyjnym. Dlatego sporządzona namiastka (pozór) dotychczasowego uzasadnienia kontestowanego wyroku, w którym Sąd drugiej instancji uchybił elementarnym wymaganiom sporządzenia uzasadnienia, o których mowa w art. 328 § 2 w związku z art. 391 k.p.c., wymagała uchylecia do ponownego rozpoznania zaskarżonego wyroku, który nie nadawał się do jakiegokolwiek, a w szczególności merytorycznej kontroli kasacyjnej.

Przy ponownym rozpoznaniu sprawy Sąd drugiej instancji ustosunkuje się do zawartych w apelacji zarzutów strony skarżącej, które zostały powielone w skardze kasacyjnej, a także do twierdzeń obu stron zawartych w dalszych obszernych pismach procesowych, składanych także w postępowaniu kasacyjnym, i sporządzi uzasadnienie ponownie wydanego orzeczenia z poszanowaniem dyrektyw zawartych w art. 328 § 2 k.p.c. w związku z art. 319 k.p.c. po to, aby możliwe było sprawdzenie prawidłowości i zasadności dokonanego osądu w jednej z licznych analogicznych spraw, które trafiają do weryfikacji kasacyjnej. Aktualnie taka kontrola w przedmiotowej sprawie okazała się niemożliwa ze względu na kwalifikowane i oczywiste braki sporządzonej namiastki (pozoru) uzasadnienia

zaskarżonego wyroku. W niewyjaśnionych w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku okolicznościach sprawy Sąd Najwyższy sygnalizuje jedynie, że przy ponownym jej rozpoznaniu wymagane będzie w szczególności wskazanie przyczyn, dla których prawnie możliwa, bo przecież „niezakazana”, metoda wypłacania kwot „połączonego” (jednego) ryczału na diety (przeznaczonego na wyżywienie i drobne wydatki), oraz tytułem zwrotu kosztów noclegu w udokumentowanej wysokości lub w wysokości limitowanej przepisami rozporządzenia MPiPS z 19 grudnia 2002 r., nie rekompensowała - w ocenie Sądu drugiej instancji - pełnych oraz jakich konkretnie kosztów noclegów. W tym celu należy dokładnie ustalić i uzasadnić, dlaczego noclegi spędzane przez powoda w przystosowanej do spania i wyposażonej w „homologowane” łóżko kabinie samochodu, które łączyły się z nadzorowaniem ładunku, lub możliwości nocowania w „kantynach” w K. lub w Holandii nie odpowiadały warunkom zapewnienia należytego („przyzwoitego”) noclegu, który stawał do dyspozycji powoda pozwany pracodawca, gdy przepisy prawa nie ustanawiają prawem określonych wymagań ani nie precyzują sposobów zapewnienia bezpłatnego noclegu. Niewystarczające było ogólnikowe odwołanie się (tylko przez Sąd pierwszej instancji) do tezy jednego z orzeczeń Sądu Najwyższego z dnia 1 kwietnia 2011 r., II PK 234/11 (OSNP 2012 nr 9-10, poz. 119), które zapadło w konkretnie opisanym stanie faktycznym i nie ma „abstrakcyjnego” odniesienia do oceny być może różniącego się, a w każdym razie nieustalonego stanu faktycznego w przedmiotowej sprawie. Sąd drugiej instancji powinien zatem ustalić i ocenić konkretne warunki odbywania noclegów powoda w kabinie samochodu i wskazać jego niedostatki, które sprzeciwiały się uznaniu za bezpłatny nocleg zapewniany przez pracodawcę, mając na uwadze, że cywilizowany „standard” nocnego odpoczynku pracownikowi w kabinie samochodu bywa spełniony tylko wtedy, gdy zapewnia regenerację sił fizycznych i psychicznych adekwatnych do wykonywania zawodu kierowcy. Ponadto, dopuszczalne stosowanie jednego („łączonego”) ryczału, przeznaczonego na zaspokojenie odrębnych potrzeb pracownika (tj. na diety oraz na pokrycie kosztów noclegu, które są innymi (różnymi) należnościami z tytułu podróży służbowych), nie powinno ograniczać się do wysokości jednego tylko z wymienionych świadczeń (np. diet), ponieważ w takiej sytuacji wysokość „ryczału” na zaspokojenie odrębnych

potrzeb (kosztów noclegów) jest pozorna („zerowa”). Co do zasady nie jest wykluczone zasądzenie ryczałtu za noclegi spędzane w samochodzie, podczas których kierowca sprawuje bardziej skuteczną pieczę nad samochodem i przewożonym ładunkiem - niż pozostawienie pojazdu choćby na parkingu „strzeżonym”, co zasługuje na adekwatną, choćby ryczałtową rekompensatę tych kosztów w razie ustalenia niedogodności lub uciążliwości warunków nocowania w kabinie samochodu.

Wymagane jest także dokładne zweryfikowanie twierdzeń strony skarżącej, że wypłaciła powodowi wyższy ryczałt za godziny nadliczbowe - niż wyliczone przez biegłego wynagrodzenie z tego tytułu, który jakoby pominął lub nie uwzględnił obowiązującego u strony pozwanej ryczałtowego systemu wynagradzania za godziny nadliczbowe i wynagrodzenia już wypłaconego przez stronę pozwaną na podstawie tej ryczałtowej metody płacowej. Należy precyzyjnie odnieść się do zarzutu strony skarżącej, że powód otrzymał już wyższe ryczałtowe wynagrodzenie za pracę w godzinach nadliczbowych - niż wyliczone przez biegłego. W razie takich ustaleń niezasadne byłoby zasądzenie „dwukrotnej wypłaty” z tytułu pracy w godzinach nadliczbowych.

Takich spornych okoliczności Sąd drugiej instancji nie opisał ani nie rozważył przy ferowaniu zaskarżonego orzeczenia, ograniczając się jedynie do sloganowej sygnalizacji, że „Sąd Rejonowy w sposób szczegółowy i prawidłowy odniósł się do należnych powodowi roszczeń i ich wysokości”. Taki niedopuszczalny, bo ewidentnie naganny sposób uzasadnienia zaskarżonego wyroku nie poddaje się kasacyjnej kontroli, zważywszy że procedura kasacyjna zmierza do weryfikacji kontestowanego wyroku Sądu drugiej instancji i nie może polegać na domyślaniu się lub poszukiwaniu za ten Sąd ustaleń faktycznych oraz oceny prawnej, które potencjalnie zostały zawarte w orzeczeniu pierwszoinstancyjnym. Na koniec Sąd Najwyższy zwrócił uwagę na znajdujący się w aktach sprawy odpis prawomocnego wyroku Sądu Apelacyjnego z dnia 19 sierpnia 2010 r., III APa 27/10 (k. 955-976), który był wydany wprawdzie w innej, ale podobnej sprawie i może zawierać wskazówki dotyczące sposobu sporządzenia uzasadnienia orzeczenia, które wszakże - w przedmiotowej sprawie po należyтым ponownym jej rozpoznaniu -

suwerennie wyda i uzasadni Sąd drugiej instancji z uwzględnieniem i poszanowaniem dyrektyw zawartych w art. 328 § 2 w związku z art. 391 k.p.c.

Mając powyższe na uwadze Sąd Najwyższy wyrokował w zgodzie z art. 398¹⁵ k.p.c.